

Ledenorgaan
van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk werk

'HUMANITAS'

No. 3 - 10de jaargang - mei 1961

Redactie:

T. v. Grootheest en C. M. Swiebel

Redactie-secretaris: mej. Ch. A. Loen

Administratieadres:

J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam-Z.,

telefoon 712051,

postgiro 582000.

VAN MENS TOT MENS

Wat gebeurde er in Geleen

tussen 8 en 28 februari 1961?

Onder welke druk wijzigden 7 gemeenteraadsleden hun standpunt?

Sinds 1950 houdt de afdeling Mijnstreek van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk Humanitas zich met het gezinsverzorgingswerk bezig. Dit houdt in dat deze afdeling van onze vereniging hulp verleent in gezinnen waarvan de huisvrouw door ziekte tijdelijk is uitgeschakeld. Het werk wordt verricht door gediplomeerde gezinsverzorgsters of gezinshelpsters die in dienst zijn bij Humanitas.

Financieel wordt dit werk mogelijk gemaakt door een bijdrage van de geholpen gezinnen, een bijdrage van Humanitas en de overheidssubsidies. Wat de overheidssubsidies betreft valt op te merken, dat het rijk 30 pct. subsidie verleent in de kosten van het — en dit is van belang — werkelijke aantal verzorgingsdagen. Met andere woorden de omvang van het subsidie hangt direct samen met de omvang van de werkelijk verleende diensten.

Voorts is in de rijkssubsidieregeling vastgelegd dat een instelling voor gezinsverzorging alleen voor subsidie in aanmerking komt als zij bereid is hulp te verlenen aan gezinnen van alle gezindten. Het is algemeen gebruikelijk dat gemeentebesturen zich bij deze regeling aansluiten en eveneens 30 pct. van deze kosten subsidiëren. Dit doet ook de gemeente Geleen, behalve . . . waar het Humanitas betreft.

Subsidie-moeilijkheden in overwegend rooms-katholieke gemeenten

De subsidie-moeilijkheden voor Humanitas in overwegend r.-k. gemeenten zijn niet van vandaag of gisteren.

Andere gemeenten, met name: Eindhoven, Nijmegen, Heerlen, Ubach over Worms, Brunssum, Kerkrade, Schaesbergen, hebben aanvankelijk ook geweigerd subsidie te verlenen voor het gezinsverzorgingswerk van Humanitas. De besturen van deze gemeenten hebben echter de een

na de ander ingezien dat een dergelijke discriminatie moeilijk in overeenstemming te brengen is met de opvattingen die in Nederland omtrent het begrip 'democratie' worden gehuldigd. Zij subsidiëren thans dit werk wel.

Geleen

Sinds 1955 stelt het bestuur van onze afdeling Mijnstreek pogingen in het werk voor Humanitas van deze gemeente een subsidie te verkrijgen voor haar gezinsverzorgingswerk volgens normen die in deze gemeente ook gelden voor de instellingen voor gezinszorg der Ned. Herv. Gemeente, de Gereformeerde Diaconale Gezinszorg en de Katholieke Gezinszorg. Van de aanvang af heeft echter het gemeentebestuur van Geleen geweigerd dit subsidie te verlenen aan Humanitas. En dit met het argument, dat de meerderheid van de raad medewerking aan de werkzaamheden van Humanitas principieel verwerpt, omdat de grondslag waarop deze gebaseerd zijn indruist tegen de gangbare opvattingen, zoals deze in Limburg bestaan.

Jaar op jaar heeft onze vereniging opnieuw om subsidie aangeklopt en telkens enkel en alleen op grond van de werkelijk gewerkte verzorgingsdagen. Steeds echter met hetzelfde negatieve resultaat.

Ten einde in deze situatie een verandering teweeg te brengen werd als voorbereiding tot de subsidie-aanvraag over 1959, die in januari 1961 — dus achteraf zoals gebruikelijk — zou worden ingestuurd, een bespreking aangevraagd met de burgemeester van Geleen dr. J. P. D. van Banning. Dit gesprek vond op 6 januari jl. plaats. Aanwezig waren, behalve de burgemeester, 2 functionarissen en een bestuurslid van onze vereniging. Op de vraag van 'Humanitas-zijde' naar het 'waarom' van de steeds weer herhaalde weigeringen op onze subsidieverzoeken, gaf de burgemeester een uiteenzetting van de zienswijze van

de gemeenteraad welke hij zeide te delen. Deze uiteenzetting kwam hierop neer:

'Het beleid van het gemeentebestuur van Geleen is op een christelijke levensbeschouwing gebaseerd. Het beleid is er op gericht het christelijk karakter der gemeente te bevorderen en infiltratie van andersdenkenden tegen te gaan. Deze laatste hebben uiteraard de vrijheid zich al dan niet te vestigen in Geleen. Zij moeten er evenwel op rekenen, dat zij van overheidswege geen positieve steun in enig opzicht hebben te verwachten. Behoudens uiteraard, datgene waartoe de wet het gemeentebestuur verplicht.'

Mede gezien het negatieve resultaat van dit onderhoud, heeft het hoofdbestuur van onze vereniging zich op 13 januari 1961 schriftelijk gericht tot de gemeenteraad van Geleen om zijn standpunt uiteen te zetten. Het doet in dit schrijven een dringend beroep op dit college, de democratische beginselen waarop onze Nederlandse samenleving gegrondvest is ook op het gemeentelijk beleid van Geleen van toepassing te verklaren.

In haar vergadering van 8 februari jl. heeft de gemeenteraad zich verdiept in de subsidieaanvraag van Humanitas van 10 januari 1961, met het verrassende resultaat dat de stemmen staakten (10-10).

Vóór stemden de prot. christelijke wethouder, de dissident-katholieke wethouders, de 5 dissident-katholieke raadsleden alsmede de 2 PvdA-raadsleden.

Tegen stemde de gehele KVP-fractie.

De stemmen zouden niet hebben gestaakt indien niet 1 wethouder, waarvan bekend was dat hij vóór subsidieverlening aan Humanitas geporteerd was, absent zou zijn geweest.

Het stemmen voor subsidieverlening aan Humanitas van de dissident-katholieke groepering werd door deze voornamelijk beargumenteerd door terug te grijpen op de verklaring, die pater mag. dr. Stokman OFM op 26 oktober 1960 in de 2de Kamer heeft afgelegd bij de behandeling van de wet op het wetenschappelijk onderwijs.

De uitslag van de stemming maakte het noodzakelijk, de subsidieaanvraag in de gemeenteraadsvergadering van 28 februari opnieuw in behandeling te nemen. Dit is geschied en zie: vóór subsidieverlening stemden thans 3 leden, te weten 2 PvdA en de prot. chr. wethouder. Alle 18 katholieke raadsleden waren nu tegen.

Hoe is deze ommezwaai van de katholiek-dissidente groepering mogelijk? Wij zijn geneigd aan te nemen dat in hetgeen wij hieronder weergeven de verklaring daarvoor kan worden gevonden.

Agitatie tussen 8 en 28 februari

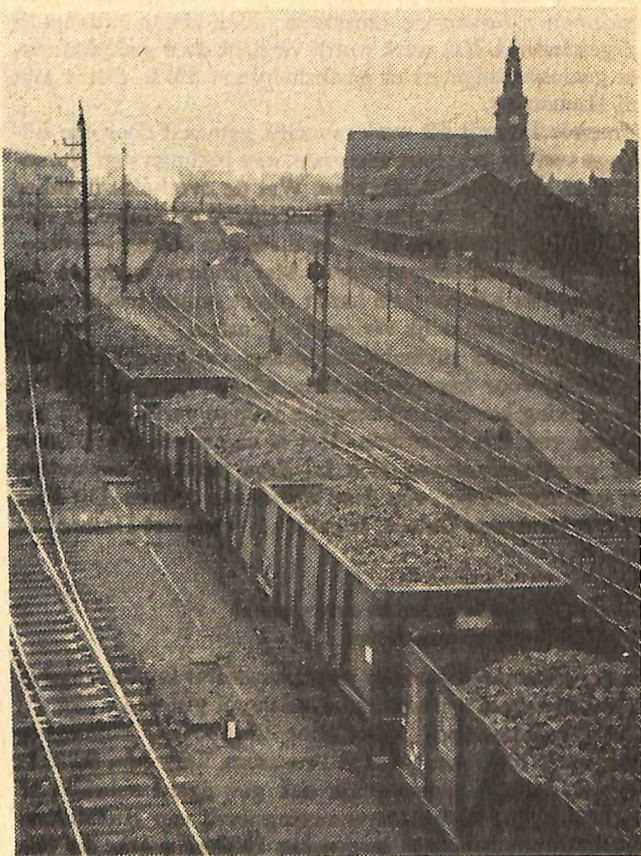
Kennelijk opgeschrikt door de frisse wind die, zij het voorlopig nog niet stormachtig, in de Geleense gemeenteraad dreigde te gaan waaien, heeft de KAB-centrale (behoort dit ook tot het werkkerrein van een vakorganisatie?) de leiding op zich genomen van een actie tegen subsidieverlening aan Humanitas.

In eerste instantie volstond deze centrale ermede een rondschrijven aan alle katholieke raadsleden te zenden, waarvan u elders in dit nummer de tekst vindt afgedrukt. Dit echter niet voldoende achtend belegde deze organisatie op zondagavond 26 februari een vergadering in het R.-k. Jeugdhuis te Geleen om ook hier tegen de subsidie-

verlening aan Humanitas te demonstreren. Sterke middelen niet schuwend werd deze vergadering niet alleen per strooibiljet aangekondigd, doch ook per geluidswagen. Op deze bijeenkomst is gesproken door de Zeereerwaarde heer W. Engelen uit Nijmegen, bekend door zijn publikaties in 'De Gelderlander' over de humanistische beweging in Nederland.

Als wij het verslag van deze vergadering, dat werd opgenomen in 'De Nieuwe Limburger' van 28 februari mogen geloven (en waarom niet) was de belangstelling voor deze bijeenkomst groot.

Zij werd bijgewoond door talrijke geestelijken, kloosterzusters, katholieke raadsleden, vertegenwoordigers van katholieke organisaties en belangstellenden van buiten Geleen. Vanzelfsprekend waren ook enkele vertegenwoordigers van Humanitas aanwezig. De heer Engelen heeft zich in zijn toespraak echter niet op het gladde ijs van de plaatselijke politiek gewaagd. Hij heeft een objectieve uiteenzetting gegeven over het ontstaan en de organisatorische aspecten van de humanistische beweging in Nederland. Voorts heeft hij als zijn zienswijze te kennen gegeven, dat op landelijk niveau subsidie aan humanistische organisaties niet mag worden onthouden. Of subsidie op plaatselijk niveau ook gegeven moet worden hing volgens spreker af van een eventuele concrete behoefte. Is die behoefte aanwezig dan zal de overheid iedere vorm van deugdelijke hulp moeten toejuichen en steunen. Voorts merkte de spreker nog op (altijd nog volgens De Nieuwe Limburger): 'Het betreft hier een strijd tussen geloof en ongeloof, welke ook op het geestelijke vlak gevoerd dient te worden. Als hierbij naar politieke middelen wordt gegrepen is dit een teken van zwakte.'

De meerderheid van de gemeenteraad van Geleen heeft er kennelijk geen bezwaar in gezien deze zwakte te tonen. De reeds eerder vermelde uitslag toont dat aan. Opmerkelijk is het, dat geen van de oorspronkelijke voorstemmers uit het katholiek-dissidente kamp thans de moeite nam zijn totale ommezwaai met ook maar één woord te verklaren.

Vraagt Humanitas meer dan haar toekomst?

Wellicht zou uit het misbaar, dat in Geleen over de subsidieaanvraag van Humanitas is gemaakt, bij de buitenstaander de indruk kunnen worden gewekt, dat Humanitas meer vraagt dan haar redelijkerwijs toegekend kan worden. Wij hebben reeds aangetoond, dat Humanitas uitsluitend een bijdrage heeft gevraagd voor de kosten van het werkelijke aantal gezinsverzorgingsdagen. Hierdoor al is 'overvragen' onmogelijk. Dan kan men wellicht nog stellen:

Is er in zo'n overwegend katholieke streek van ons land behoefte aan de hulp van Humanitaszijde. Het was ook dit criterium dat de heer Engelen in zijn inleiding op de bijeenkomst van 26 februari stelde.

Hierop kan slechts dit geantwoord worden: Humanitas verleent slechts dan hulp, wanneer haar daarom wordt gevraagd. Indien dus een aantal gezinnen uit eigener beweging zich tot Humanitas om hulp wendt, dan is hiermede de concrete behoefte aan onze activiteiten afdoende aangetoond.

Wij menen u met het voorgaande voldoende te hebben aangetoond, dat in de gemeente Geleen op vreemde wijze wordt omgesprongen met de rechten die men als Nederlands staatsburger ook in een overwegend katholieke gemeente heeft. Nochtans mag worden verwacht, dat ook hier de tijd niet meer veraf is, dat men tot beter inzicht zal geraken.

Tekst van de brief van de KAB-Centrale te Geleen aan de katholieke raadsleden

In de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad zult u moeten beslissen over het wel of niet toekennen van een subsidie aan 'Humanitas'. Het is ons bekend, welk standpunt verschillende katholieke raadsleden tijdens uw laatste vergadering meenden te moeten innemen.

Naar aanleiding hiervan nemen wij de vrijheid, u op te merken dat, hoe men ook over het werk van 'Humanitas' moge denken, voor iedereen duidelijk zal vaststaan, dat 'Humanitas' sociaal werk wil doen onder het stempel: 'zonder God'. 'Door "Humanitas" worden beginselen beleiden, die volkomen indruisen tegen die beginselen, die het katholieke volksdeel van Geleen zo dierbaar zijn,' aldus onze burgemeester van Geleen in de laatste raadsvergadering.

Ofschoon wij toegeven, dat de toestand plaatselijk anders kan liggen, blijkt uit ons ten dienste staande gegevens, dat bij voorbeeld in de gemeente Heerlen een parochieherder de ervaring heeft, dat de gezinsverzorgsters van 'Humanitas' de ideeën van het Humanistisch Verbond trachten te infiltreren, ook in katholieke gezinnen. Dat dit niet altijd openlijk gebeurt, maakt hun werk voor ons des te gevaarlijker en moet ons dubbel waakzaam doen zijn.

Wil 'Humanitas' in Geleen zijn werk inderdaad beperken

tot de 2 pct. onkerkelijken, dan vervalt naar onze mening alleen hierdoor reeds ieder recht op subsidie. Het verlenen van subsidie, het geven van steun dus, is niet los te denken van het dienen van het algemeen belang. Het moet niet zijn het steunen van een bepaalde groep, zeker niet als die groep slechts 2 pct. van de bevolking uitmaakt. Uit niets is gebleken dat er in Geleen behoefte bestaat aan gezinsverzorgingswerk door 'Humanitas'. Omdat dit voor het katholieke en protestants-christelijke volksdeel van onze gemeente geheel anders ligt, lijkt ons de redenatie: 'zij wel, dus Humanitas ook' volkomen onjuist.

Wij zijn ervan overtuigd dat u als katholiek raadslid geen sympathie hebt voor een atheïstische organisatie. Welnu, als er dan voldoende 'neutrale' motieven zijn om deze subsidie te weigeren, dan kunt u, zonder uw taak — het algemeen belang te dienen — te verwaarlozen, voorkomen, dat 'Humanitas' in onze gemeente steun gaat ontvangen, en hierdoor meer invloed zal kunnen krijgen.

Namens de meer dan 2000 bij ons aangesloten leden hopen wij, dat alle katholieke raadsleden de subsidieaanvraag van 'Humanitas' zullen weigeren. Een andere houding zal ons niet alleen sterk teleurstellen, maar ons sterk te denken geven. (Spatieering red.)

Actie Humanitas - Geleen

Natuurlijk moet het gezinsverzorgingswerk van Humanitas in Geleen doorgang kunnen vinden.

Dit mag niet afhankelijk worden gesteld van de onwil van de gemeenteraad om Humanitas op gelijke wijze als andere organisaties te behandelen.

U kunt helpen door uw bijdrage te storten op post-

girorekening 582.000 ten name van Humanitas, Amsterdam, met op het bijstrookje de vermelding: 'Voor Humanitas-Geleen.'

U helpt dan niet alleen, u geeft op deze wijze ook blijk van uw afkeuring over de discriminatie waaraan onze vereniging in Geleen blootstaat.

Maar bovenal: u steekt onze bestuurders en alle andere medewerkers in de Mijnstreek een hart onder de riem bij de moeilijke taak, die zij verrichten.

Gesprekken met vrijwillige medewerkers (VI)

Werken onder bijzondere omstandigheden

'Moeilijkheden? Welneen, de mensen zijn voorkomend en opgewekt, onze contacten zijn vriendschappelijk, ofschoon over het algemeen oppervlakkig. Toch zouden we, als we er demonstratief blijk van zouden geven buitenkerkelijk te zijn, wel met andere ogen bekeken en meer geïsoleerd worden.'

Dit is wel de kern van de antwoorden van zes onze medewerkers in Limburg, in de Mijnstreek, aan wie de vraag werd gesteld of zij persoonlijk moeilijkheden ondervinden door hun lidmaatschap van onze vereniging.

Bestuur

Wie in de Mijnstreek 'Humanitas' zegt, bedoelt gezinsverzorging voor buitenkerkelijken. Deze wijze van hulpverlening is wel de meest urgente, 'want,' zeggen twee bestuursleden, 'bij ons kan zelden van materiële nood gesproken worden. Wie hier woont werkt meestal voor de mijnen (of heeft ervoor gewerkt) en de salarissen zijn behoorlijk. Maar een huisvrouw kan altijd ziek worden en uit de kringen van de Mijnerwerkersbond werd indertijd voor het eerst gehoord dat Humanitas hier een taak zou hebben.

Er zijn nu ook wel enkele gevallen van en medewerkers voor de reclassering, bejaardenzorg komt op ons af, maar de gezinsverzorging blijft het voornaamste. We moeten oppassen dat we ons daar niet op verkijken, we zijn ons erover aan het beraden hoe we de andere taken van de vereniging het best kunnen uitvoeren. Maar we hebben wel veel advies nodig en vooral geld. Het is nu al: iedere maand opnieuw bekijken hoe we onze gezinsverzorgsters betalen moeten. Net zoals in de meeste andere plaatsen is Humanitas hier uit de nood geboren. Jaren geleden is de noodzaak voor hulp aan buitenkerkelijke gezinnen gebleken, er was meer dan genoeg te doen voor ons, er moest dus een afdeling komen.

De secretaris vertelt: 'Ik zat in de trein van Amsterdam naar Heerlen, toen mij gevraagd werd mee te werken aan de oprichting van Humanitas en het secretariaat op me te nemen. Stel je voor — in de trein! Het trok me toch wel aan, maar de vraag was: hoe krijgen wij leden? Een actieve dame uit ons groepje van zes wist daar wel het antwoord op: alsjeblieft, die en die worden lid en achter elkaar kon ik 25 namen noteren. Ik stuurde al deze mensen een lidmaatschapskaart met het vriendelijke verzoek de contributie te willen voldoen. Dat was me wat! Niemand wist ergens van, iedereen was min of meer overdonderd. 'Het is wel een beetje een eigenaardige manier van leden winnen, maar vooruit, we doen mee,' was de reactie van ongeveer twintig slachtoffers. Er werd dus onmiddellijk een vergadering belegd en een bestuur gekozen. Overigens had die bestuursverkiezing ook niet veel om het lijf, want als de voorzitter vond dat een bestuurslid niet voldeed, verving hij hem zelf door een ander! Ja, dat gebeurt nu niet meer! We zagen al gauw dat het zo niet moest en hebben toen de heer Faber (nu gepensioneerd en erelid van Humanitas, dat weet u wel) van het Centraal Bureau gevraagd om eens te komen. Deze gaf een uiteenzetting van het werk en de betekenis van Humanitas en wij kregen daarmee ineens een stevige steun in de rug. Toch was het voor ons — oner-

varenen op het gebied van maatschappelijk werk — nog een vallen en opstaan. We waren overtuigd van de noodzaak van hulpverlening, maar misten in het begin vooral het inzicht en de ervaring om deze zo effectief mogelijk uit te voeren. Er zijn fouten gemaakt, maar daar hebben we van geleerd. Bovendien konden we al gauw beslag leggen op iemand voor wie organisatie weinig geheimen meer had, aan die man hebben wij veel te danken. We weten waar de nood ligt, we weten nu ook wat we willen, maar... we hebben geen geld en ons korps vrijwillige medewerkers is maar klein.

De Staatsmijnen hebben een gezinszorgraad, waar wij ook in vertegenwoordigd zijn. Jaarlijks wordt ons een subsidie gegeven. Enige jaren geleden dreigde dit ook mis te gaan, we ontvingen ineens een beduidend kleiner bedrag. Onze vertegenwoordiger informeerde of dit geen abuis was, waarop het antwoord kwam: 'het vorige jaar hebben jullie inderdaad meer gehad, maar nu hebben wij een andere berekeningsmethode toegepast! We zijn afgegaan op de percentages van de levensbeschouwingen in het bevolkingsregister en het bedrag dat wij op die manier voor de buitenkerkelijken konden vaststellen hebben wij nog eens in drieën gedeeld, omdat het buitenkerkelijke bevolkingsdeel misstetterrein is! Onze vertegenwoordiger heeft het er niet bij laten zitten, de strijd heeft jaren geduurd, maar we hebben bereikt dat dit subsidie nu wordt gebaseerd op het aantal verzorgingsdagen.

Het feit dat gemeentesubsidie in G. geweigerd werd is niet nieuw voor ons, in een andere plaats hebben we dat ook gehad. De gemeenteraad daar heeft toen echter begrepen dat dit niet rechtvaardig was en is overstag gegaan. We hopen dat dit in G. ook gebeuren gaat, zodat onze kas niet meer bezwaard hoeft te worden met een uitgave die eigenlijk dringend nodig is voor een ander deel van ons werk.

31 jaar in de mijnen

Rond het gezin K. is de gezinsverzorging in G. opgebouwd. 'We hadden gezinsverzorgsters nodig, mijn jongste dochter was verloofd met een jongen uit deze streek en wilde hier dus wel werken. Ze was altijd al actief met ledenwerving en het innen van contributies bezig en ging toen naar de opleiding in Arnhem. Onze oudste werd door haar enthousiasme aangestoken en volgde de cursus in Bakkeveen. Mijn beide meisjes zijn nu getrouwd, maar er kwamen meerdere gezinsverzorgsters.

De afstand naar de andere plaatsen in de Mijnstreek was te groot, daardoor is hier een afdeling gevormd om in federatief verband te werken, niettegenstaande verschillende bezwaren. De blijvende afwijzing van het gemeentesubsidie is moeilijk voor onze afdeling, je moet de meisjes nu eenmaal betalen. Maar deze weigering is ook een grote achteruitstelling van de burgers die — hoewel van een andere levensbeschouwing — toch ook recht hebben op hulp. De burgemeester heeft gezegd dat hij geen medewerking kon verlenen, omdat het voor hem een gewetenskwestie was. Ik heb hem gevraagd of het feit, dat een aantal gezinnen, hoe klein ook, van hulp verstoken moet blijven omdat de gel-

den niet beschikbaar worden gesteld, dan géén gewetenskwestie was. Men is er hier bang voor — en dat is wel echt gemeend, geloof ik — dat wij onze levensbeschouwing aan anderen willen opdringen en ik kan er de mensen maar niet van overtuigen dat wij hoofdzakelijk onder gelijkgezinden werken en in ieder geval alleen mensen helpen die ons daar uitdrukkelijk om vragen. Ze geloven niet dat wij uit respect voor andermans overtuiging de confessionelen, die toch bij ons om hulp komen vragen, allereerst wijzen op de instellingen van hun eigen levensbeschouwing en dat wij geen missie-opdracht hebben!

Overigens heeft het wel even geduurd voordat men de bedoeling van de gezinsverzorging begreep, voordat men er achter was dat onze hulp gegeven wordt als er werkelijke nood is en dat onze meisjes er niet zijn om werkjes op te knappen waar de huisvrouw geen zin in of geen tijd voor heeft.

De samenwerking met hervormden en gereformeerden is goed. Als zij hulp tekort komen en wij hebben die beschikbaar, dan kunnen zij een van onze meisjes 'lenen.'

De discriminatie zit me toch wel heel erg dwars. Dat zo iets niet hoeft is wel in de oorlog gebleken, toen werd er eendrachtig samengewerkt, maar nauwelijks was de oorlog voorbij, of er waren weer achteruitzettingen in de hulpverlening. Ik heb toen wel heel sterk de behoefte gevoeld aan een organisatie om de belangen van de buitenkerkelijken te behartigen. Ik heb 31 jaar in de mijnen gezeten en weet dat er genoeg zijn die onze hulp nodig hebben.

Ander werk voor de vereniging? Reclassering: ik heb twee toezichten gehad en zal er nu wel gauw een derde bij krijgen. Dan is er de bejaardenzorg, maar daarvoor hebben we tot op het ogenblik moeten volstaan met een kerstpakket. Het geld daarvoor kwam van de leden. We zouden meer moeten doen, maar zonder geld kom je niet ver.

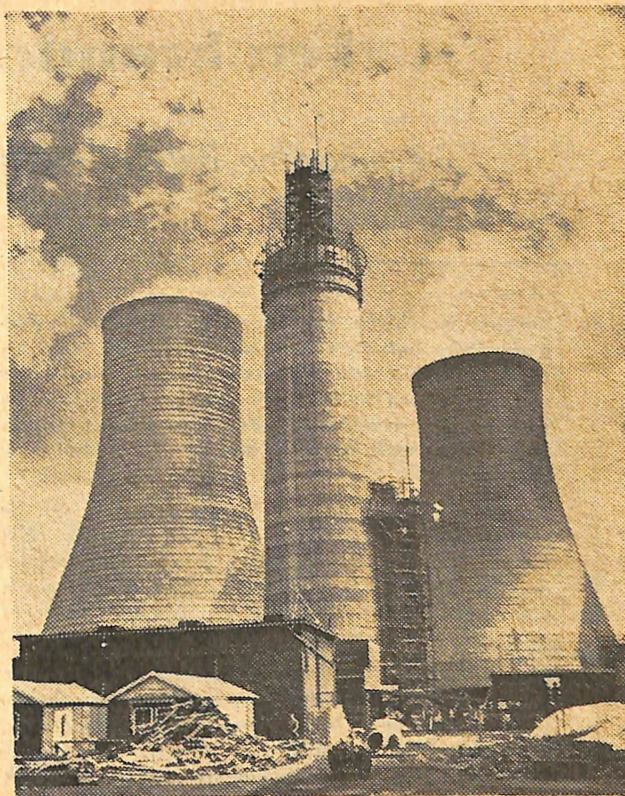
Noorderling

De heer H. is medewerker voor de reclassering. Ofschoon 'er soms dingen zijn die ik plezieriger vind,' vertelt hij met veel enthousiasme over zijn werk, 'ik leer er ook telkens weer wat van.' Noorderling van geboorte heeft hij zijn wens om in Limburg te blijven gerealiseerd in zijn in eigen beheer gebouwde bungalow. 'Ik zit al bijna 25 jaar in deze streken, ik hou van Limburg en van de Limburgers, ik wil hier niet meer weg. Contact met burens? Oppervlakkig, maar zeker niet slecht, integendeel. Alleen, je komt er niet in, je bent en blijft van 'boven de Moerdijk'. Een Limburgs dagblad verscheen eens met een grote kop: 'Intellectuelen van boven de rivieren komen met vooropgezette bedoelingen in Limburg werken, om het Katholieke geloof teniet te doen!' Dat was me wat! Enige tijd later werden deze woorden teruggenomen — in kleine letter — de betrokken spreker had dit niet zo gezegd. Het is jammer dat de pers meent op deze wijze voorlichting te moeten geven.

Toch ben ik ervan overtuigd, dat Humanitas hier veel meer leden zou kunnen hebben, maar ik geloof dat men er nogal voorzichtig mee is van zijn buitenkerkelijkheid te veel blijkt te geven; de angst voor promotiekansen die hierdoor kleiner zouden kunnen worden is soms wel reëel!

Contactpersoon

'Ik geloof niet dat je zeggen kunt dat ik nu zoveel voor Humanitas doe, ik ben eigenlijk maar de contactpersoon tussen onze leidster van de gezinsverzorging en de gezinnen in deze stad, die hulp nodig hebben. Een moeilijkheid voor onze vereniging was wel eens, dat het lidmaatschap van Humanitas niet los gemaakt werd van de gezinsverzorging. Er waren mensen, die niet dachten ooit een beroep op onze gezinsverzorging te zullen doen, zodat zij het ook niet nodig vonden om lid te worden. Daar is nu gelukkig verandering in gekomen en vooral de deining rond de subsidiekwestie heeft ons ledental doen toenemen.

Er is bij de mijnen, net als bij alle grote bedrijven, een nogal strenge scheiding tussen rangen en standen. Onze leden behoren zowel tot de arbeiders als tot de ambtenaren en het is niet eenvoudig van deze twee groepen een eenheid te maken.

Mevr. R. heeft ervaren, dat vele buitenkerkelijken uit het noorden zich bij de hervormden aansluiten, omdat zij zo'n grote groep rooms-katholieken tegenover zich vinden. Ik kan me het standpunt van de rooms-katholieken tegenover Humanitas toch wel voorstellen, hun godsdienst is zo met hun hele leven verweven, dat een ander inzicht voor hen onmogelijk is. Pater Engelen uit Nijmegen heeft hier kort geleden een lezing gehouden en o.m. gezegd dat, als een 'humanistische' gezinsverzorgster in een confessioneel gezin komt, zij haar eigen levensovertuiging trouw zal blijven, maar die niet aan een ander zal opdringen. Daar ben ik het volledig mee eens, maar ik geloof dat het voor de meesten onder zijn gehoor nauwelijks te begrijpen is. Desondanks merk je in het dagelijks leven niets van de achterdocht en de vijandigheid die uit de kranten spreekt.'

Leidster

Mevrouw v. B. heeft de leiding van de gezinsverzorging. Zij is geen bestuurslid, 'dat wilde ik niet, maar wel woon ik alle vergaderingen bij. Ik wil meer van het vak weten en dus volg ik nu een cursus voor maatschappelijk werkster, dat kan me later ook nog goed van pas komen.

Toen ik voor dit werk werd ingeschakeld, waren er 5 gezinsverzorgsters en 2 gezinshulpen. Er is nogal verloop geweest door huwelijk en nu hebben wij alleen nog maar twee opgeleide krachten. Voor gezinshulp kunnen we af en toe een beroep doen op een getrouwde vrouw, dit is vooral voor het werk onder de bejaarden erg prettig. Daar zouden we meer dames voor moeten hebben, maar die vind je niet zo makkelijk.

ervolg op pagina 8)

Een brandend vraagstuk

De moderne behandeling van een groep misdadigers

De ontvluchtingen van misdadigers en de voorwaardelijke ontslagen van 'psychopaten' — een benaming waar overigens niemand goed raad mee weet — hebben in ons land vooral de laatste jaren verontrusting veroorzaakt. Er dreigt een angstpsychose en u weet, angst is een slechte leidsman in het leven.

Het leek de redactie goed om u eens iets van de andere zijde van het vraagstuk te vertellen. Het Parool heeft het ons deze keer gemakkelijk gemaakt door een uitstekende reportage waarvan wij met goedvinden van de betrokken redactie enige aaneensluitende gedeelten overnemen.

Hoe we ook over straf mogen denken, we zullen het er wel over eens zijn dat de behandeling van de gestoorde mens in de misdadigers — vaak recidivisten, die 'het niet laten kunnen' — belangrijker is dan opsluiting. Aan deze misdadigers zal immers toch

na kortere of langere tijd rechtens hun vrijheid teruggegeven moeten worden. En wat dan?

Daarop tracht de Dr. Van der Hoevenkliniek te Utrecht een antwoord te geven.

Tracht, want de staf van deze — niet alleen in ons land, maar ook daarbuiten — unieke inrichting zegt ronduit: 'We praten wel over talloze aspecten van de criminaliteit, alsof we er alles van weten, terwijl we er eigenlijk nog geen notie van hebben.' Hoe gaat men dan te werk? Hierover laten we thans het woord aan de verslaggever van het Parool. In Utrecht vond hij na veel gevraag in een onaanzienlijk buurtje de kliniek. Een ruim honderd personen tellend wereldje van psychiaters, verpleegsters, psychologen, zielzorgers, een socioloog, maatschappelijke werkers, werkmeesters en misdadigers, die met elkaar — en dat in de meest letterlijke betekenis van het woord — pogingen doen van zware misdadigers alsnog gewone mensen te maken.

Hun adviseur in deze strijd tegen misdadigheid, is prof. dr. mr. P. A. H. Baan, doctor in de geneeskunde, meester in de rechten, hoogleraar in de gerechtelijke psychiatrie, die nu enthousiast uitroept: 'Wij beginnen resultaten te zien!' Met andere woorden: er is een begin van bewijs aan het ontstaan voor de stelling, dat men criminelen-psychopaten wel degelijk met succes kan behandelen — als men daarvoor maar alle beschikbare middelen gebruikt en dus niet de gevangenisstraf of een andere wijze van botte opsluiting.

Iedereen in de Dr. Van der Hoevenkliniek is behept met het bijna dwaas aandoende geloof in mannen en vrouwen, die óf één buitengewoon ernstig misdrijf hebben gepleegd óf reeksen minder zware delicten hebben begaan, ongeacht de traditionele maatregelen die daartegen van justitiële zijde nu eenmaal worden en ook zijn genomen. Talrijke patiënten van de kliniek — bijna allen zijn terbeschikkinggesteld — hebben jaren en jaren gevangenisstraf achter de rug. Dat feit maakt de staf van de Utrechtse inrichting niet minder geestdriftig, integendeel (hoewel men natuurlijk veel liever had, dat de criminelen metéén naar een behandelcentrum werden gestuurd).

Hoofd van de Dr. v. d. Hoevenkliniek is mejuffrouw A. M. Roosenburg, zenuwarts (dat betekent: ongeveer 15 jaar academische studie), die, vóór zij nog één woord over haar werk en dit probleem zegt, het meest hardnekkige misverstand de pas af wil snijden, dat haar en al haar 'geestverwanten' bij voortduring bedreigt: 'Het is onjuist te denken, dat wij, psychiaters, menen te weten hoe het moet. Maar we weten wel, hoe het niet moet. Want het uiterst kleine percentage van de mensheid waar het hier om gaat komt telkens en telkens weer in de gevangenis terecht. Blijkbaar worden ze daarvan geen cent wijzer. Voor onze nieuwe methode krijgen wij steeds meer begrip in kringen van de justitie en de rechterlijke macht. Maar een grote moeilijkheid is nog, dat men daar te veel van ons verwacht. Men wil dat wij hier in

één klap de oplossing geven van een probleem, waarmee zij al honderden en honderden jaren tevergeefs slag geleverd hebben.'

De Dr. Van der Hoevenkliniek verschilt totaal van een gevangenis. In plaats van tralies en rijen deuren met gaatjes, luikjes en grendels zijn er slaap- en woonvertrekken met openstaande deuren en veel glas, die doen denken aan een conferentie-oord. In plaats van de bekende gevangenisstank hangt er óf een normale lucht, óf een luchtje dat iets weg heeft van het ziekenhuis-aroma. Maar het belangrijkste en meest principiële verschil met de gevangenis zit veel dieper.

Het houdt ten nauwste verband met de benadering van de patiënten. Zij zijn er mensen, die erbij horen, aan wie zo veel mogelijk beslissingen worden overgelaten en die, zo dikwijls als dat kan, verantwoordelijkheid opgedragen krijgen voor de gang van zaken binnen de kliniek, voor elkaar en voor zich zelf. In al het mogelijke worden zij actief betrokken, steeds weer wordt op de een of andere manier een beroep op hen gedaan, er is voortdurend contact en overleg tussen patiënten en staf, in het dagelijks bestuur van de inrichting zijn de patiënten betrokken en om beurten wordt van hen verwacht, dat zij zitting nemen in de commissie van toezicht en in de financiële commissie.

'Dat is natuurlijk duidelijk een stuk sociale therapie,' zegt dokter Roosenburg. 'Maar er zit ook en vooral nog iets anders achter. Een eerste voorwaarde voor het werk hier is, dat de patiënten het zelf nodig vinden behandeld te worden. Sluit men hen nu op en ontnemt men hun elke verantwoordelijkheid, houdt men alle moeilijkheden van het dagelijks leven buiten de deur — zoals in de gevangenis gebeurt — dan verzuimt men niet alleen hun te leren wat zij blijkbaar niet kunnen, maar geeft hun ook de kans zich te verbeelden, dat zij het wel kunnen, dat zij geen gestoorde maar doodgewone mensen zijn, die het gerust weer zullen redden in de maatschappij, ook zonder therapie. Door hen voortdurend te confronteren met zoveel mogelijk op de werkelijkheid-

wij hun zich beter te wanen en laten wij ze voortdurend zelf wij hen zich beter wanen en laten wij ze voortdurend zelf tot de conclusie komen, dat ze het nog niet aan kunnen.' En op deze basis geschiedt de therapie. Psychiaters en psychologen houden zich met de patiënten individueel bezig en ze staan daarbij tot hen in dezelfde verhouding als de 'gewone' psychiater in de vrije maatschappij tot de 'gewone,' vrijwillig genezingzoekende, 'burger,' buiten de kliniek. Er is volop gelegenheid zinvolle arbeid te verrichten in goed geoutilleerde werkplaatsen. Daarbij geldt het systeem van loon naar prestatie. Wie een volwaardig arbeider is — en de eisen zijn strenger dan in de vrije maatschappij — ontvangt daarvoor een zo ruime beloning, dat hij er in de kliniek heel behoorlijk van kan bestaan, nadat hij een vastgesteld percentage heeft afgedragen ter bestrijding van de verplegings- en behandelingskosten. Wie erg zijn best doet, maar toch geen kans ziet in deze zogenaamde eerste loongroep terecht te komen, ontvangt veel minder, maar genoeg om er zeer zuinig van rond te kunnen komen. En wie het wel gelooft, of helemaal niet werkt, krijgt zo weinig, dat hij 'geen leven' heeft in de kliniek. Een 'staker' kan van het bedrag dat hij wekelijks ontvangt zelfs geen postzegel kopen voor een brief naar vrienden of familie. 'Men krijgt hier niets cadeau,' aldus dokter Roosenburg. 'Men begint met een vaste uitrusting en moet maar zien, dat men die op peil houdt of zelfs uitbreidt. Verkopen ze hun kleren, dan moeten ze in pyjama aan het werk, of eenvoudig in bed blijven liggen. Hoe kunnen de mensen anders leren, zuinig op hun spullen te zijn? Sommigen hebben geen spullen, als ze hier aankomen, en hebben ook nooit iets gehad. Anderen hebben eenvoudig geen idee van geld. In de gevangenis neemt men hun alle persoonlijke bezittingen af en geeft men ze geen cent in handen. Hier is alles wat zij verdienen hun eigendom.'

Bijzonder nieuw, in het kader van wat men tot nu toe met 'psychopaten' heeft gedaan, is de zorg vanuit de Dr. Van der Hoevenkliniek voor de relaties van de patiënten met de buitenwereld. Een psycholoog en enkele maatschappelijk werkers houden zich dagelijks met niets anders bezig. Zo veel mogelijk wordt geprobeerd het milieu waarin de patiënt thuishoort bij de therapie te betrekken en oneffenheden daar weg te werken, opdat de patiënt na eventueel voorwaardelijk ontslag zo goed mogelijk wordt opgevangen. Daarnaast bestaan banden met zogenaamde contactgezinnen in Utrecht, die zich bereid hebben verklaard patiënten, aan wie enige bewegingsvrijheid is gegeven, geregeld thuis te ontvangen. Men hoopt de terbeschikkinggestelden, die vaak geen begrip hebben van een normaal gezinsleven omdat zij dit nimmer hebben gekend, hier te leren wat voor verreweg de grootste bevolkingsgroep tot de meest vanzelfsprekende zaken des levens behoort.

Uiterst voorzichtig tracht de staf van de Dr. Van der Hoevenkliniek, wanneer men daarvoor de tijd rijp acht, de patiënten steeds meer buiten de inrichting te laten leven. Ten slotte kan er een ogenblik aanbreken, dat de delinquenten zich weer in de vrije maatschappij kunnen vestigen, waarbij zij met de kliniek nog slechts contacten onderhouden voor zover dat voor hun individuele psycho-therapie noodzakelijk is. Het komt uiteraard voor, dat patiënten ontvluchten, misbruik maken van hun toegestane vrijheden, of na het voorwaardelijk ontslag opnieuw tot misdrijf vervallen. 'Men verlangt vaak niet alleen van ons dat wij de mensen beter maken,' zegt dokter Roosenburg in dit verband, 'maar ook dat wij garanderen, dat er vervolgens nooit meer iets mis gaat. Dat kunnen wij natuurlijk nooit. Maar de rechterlijke macht kan dat ook niet, anders zouden er geen recidivisten bestaan. Wij zijn pas zes jaar met dit werk bezig en er beginnen resultaten te komen. Over tien of twintig jaar kunnen we daarover misschien iets meer zeggen, iets concreets. De kinderverlamming en de pokken had men ook niet in enkele jaren onder de knie. Men moet ons de tijd geven.'

Straf en maatregel

Gevangenisstraf is lang niet het enige middel, waarover de Nederlandse strafrechter de beschikking heeft bij de berechting van personen, die zich aan misdrijf hebben schuldig gemaakt. Wanneer de rechter het wettig en overtuigend bewijs van de schuld aanwezig acht, en hij van oordeel is dat de verdachte strafbaar is, dan kan hij uit een arsenaal van straffen putten: naast de gewone gevangenisstraf dus, onder andere de voorwaardelijke gevangenisstraf, al dan niet gecombineerd met de gewone, de geldboete, de geldboete voorwaardelijk, de geldboete gecombineerd met de voorwaardelijke gevangenisstraf, de geldboete gecombineerd met de gewone, onvoorwaardelijke, gevangenisstraf enzovoorts.

Aan voorwaardelijk straffen kunnen bijzondere voorwaarden worden gekoppeld. Zo kan de rechter bepalen, dat de straf voorwaardelijk is (dat wil zeggen: niet ten uitvoer wordt gelegd) als de veroordeelde zich onder toezicht stelt, of zich onder behandeling stelt van een arts, of gedurende bepaalde tijd niet meer op een bromfiets rijdt, of geen kamers meer aan vrouwen verhuurt, enzovoorts. De Nederlandse wet stelt op de onderscheidene strafbare feiten wel maximale, maar geen minimale straffen. Op moord bij voorbeeld staat maximaal levenslang, maar de rechter kan ook zes maanden voorwaardelijk opleggen, als heel bijzondere omstandigheden hem daartoe aanleiding geven.

Naast deze straffen kent de wet ook de maatregel van terbeschikkingstelling van de regering. Deze kan slechts worden opgelegd als de verdachte een 'ziekelijke stoornis of een gebrekkige ontwikkeling' zijner geestvermogens heeft én als het belang van de openbare orde de terbeschikkingstelling 'bepaaldelijk' vordert. Deze maatregel wordt niet ten uitvoer gelegd in een gevangenis maar in een inrichting of asiel.

De terbeschikkingstelling is geen straf. De meeste veroordeelden ervaren deze maatregel echter natuurlijk wel als straf.

VAN DIER TOT DIER

*Een walvis die werd geharpoeneerd
Had zich daarbij flink bezeerd
Hij wiste dan ook zeer ontdaan
Uit elk oog een emmer traan.*

Arme walvis...
Maar wist u, dat er veel afdelingen van
Humanitas ook arm genoemd kunnen
worden?

Laat die walvis maar zwemmen, hij
komt er wel overheen.

Maar laat de afdelingen van Humanitas
niet zwemmen. Kom ze te hulp door uw
contributie fiks te verhogen.

Bepaal dus uw keus opnieuw: betaal
f 7,50, f 10,- of as-t-efte-kan meer.

Het oor te luisteren...

Wij beginnen met een bijzonder verheugend bericht: de collecte in onze afdeling Rotterdam heeft f 21.000,- opgebracht! Dit is een belangrijke stijging van de opbrengst in 1960: f 15.000,- en een gelukwens zeker waard.

Per 1 april zijn aan de afdeling Amsterdam twee nieuwe maatschappelijk werkers toegevoegd: mej. J. H. de Melker voor de opheffingsarbeid en mej. A. E. Massee als halve kracht voor de gerepatrieerdenzorg, in de plaats van mevrouw T. Y. Hobma-Glastra.

Als voorlopig Gewestelijk Bestuur in Gelderland treden thans op: C. v. d. Gryn, Wethouder Onderwijs en Sociale zaken, Doetinchem, voorzitter; drs. J. A. Launspach, stadssociograaf, Arnhem, secretaris; J. G. Berendsen, wethouder v. Onderwijs, Rheden, penningmeester; J. A. Tak, Steenstraat 89a, Arnhem en J. E. Vogt, Oude Bennekomseweg 47, Wageningen, leden.

De tweede Studieconferentie van de Centra-besturen en het Hoofdbestuur zal op 27 mei a.s. worden gehouden in het Erasmushuis te Utrecht, Oudegracht 152. Onderwerp: Plaats en taak van de gewestelijke centra.

Voor een gezin in Zuid-Beveland, met drie kleine kinderen, waar de huisvrouw wegens ziekte afwezig is, zoeken we voor de tijd van ca. 1 maand een

hulp in de huishouding

Brieven aan mevrouw A. G. Kroonenberg, Hollanderlaan 31, Goes.

Datum en plaats van ons Congres zijn vastgesteld: 21 en 22 oktober a.s., in het nieuwe RAI-gebouw te Amsterdam.

In de Noordoostpolder is per 1 april een nieuwe afdeling opgericht, met 195 leden! Men wil zich allereerst richten op het stichten van een gezinsverzorgingsinstelling.

Het gironummer van de Humanistische Stichting voor Huisvesting Bejaarden is: Postgiro 557501.

Het Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden in Amsterdam is verhuisd naar Den Texstraat 1. De sprekenuren zijn dezelfde gebleven: maandagmiddag 13.40-14.30 uur en donderdagavond 19.30-20.30 uur.

Bij de opleiding te Arnhem werden in maart jl. aan de volgende gezinsverzorgsters het diploma uitgereikt: mej. L. P. R. Gas, Dordrecht; mej. A. van Wingerden, Dordrecht; mej. A. C. de Vos, Schiedam. Mej. T. de Vries uit Hollandseveld ontving, eveneens in maart, haar getuigschrift van de opleiding te Bakkeveen. Wij wensen de dames veel succes!

De afdeling Houtigehage-Boelenslaan boekte een mooi succes bij de laatste ledenwerfactie: het ledental steeg van 32 tot 48! Een huis-aan-huis-collecte, nu ook in de gemeenten Smalingerland en Achtkarspelen, is in volle gang en het tot dusverre behaalde resultaat wijst op een goede opbrengst. Wij hebben gehoord dat het bestuur bijzonder actief is en wij wensen het dan ook van harte vele medewerkers toe.

Op 1 juni 1961 zal in de Aula van de Academie voor Sociale en Culturele Arbeid te Groningen, Oosterhamriklaan

65, een studiedag worden gehouden over: 'Sociale Problemen van de Welvaartsstaat'.

Gesproken zal worden over:

'De welvaartsstaat economisch en sociaal gezien, door drs. H. M. de Lange, Directiesecretaris van het Centraal Planbureau te 's-Gravenhage en 'Marginaal gedrag in de welvaartsstaat', door mr. M. B. v. d. Werk, kinderrechtser te Utrecht. Aanvang 10.30 uur, sluiting ca. 17.00 u.

Giften

Bij het accountantskantoor Wege-
rif, Leguijt en Swillens, Hemony-
laan 24, Amsterdam, kunnen zij
die in 1960 aan het Hoofdbestuur
of het Centraal Bureau giften heb-
ben verstrekt ten behoeve van de
Vereniging Humanitas, inlichtin-
gen inwinnen omtrent de door hen
gestorte bedragen. Deze inlichtin-
gen kunnen bij bovenstaand ac-
countantskantoor worden inge-
wonnen tot 15 juni 1961, dagelijks
van 9.00-12.30 en 14.00-17.30 uur
(zaterdags van 9.00-12.30 uur),
ook schriftelijk of telefonisch (tel.
020-723311 en 723830).

Rectificatie

In de advertentie t.b.v. gezinsverzorg-
sters en gezinshelpsters voor Humani-
tas, opgenomen in 'Van Mens tot
Mens' no. 2, is een storende fout ge-
slopen.

De salariëring voor gezinsverzorgsters
ligt tussen f 2895,- en f 3830,- per
jaar.

Hierbij is inbegrepen 4 pct. vakantietoeslag.

(Vervolg van pagina 5)

Er kwam eens een man bij me. Zijn vrouw moest enige dagen later naar het ziekenhuis en er was dus een gezinsverzorgster nodig. In principe maak ik altijd eerst een praatje met de mensen om ze precies te vertellen hoe Humanitas werkt. Uit het gesprek bleek, dat het gezin rooms-katholiek was. Waarom hij dan juist bij ons om hulp kwam? Een familielid was door de wijkverpleging in aanraking gekomen met een gezin waar een van onze gezinsverzorgsters werkte en had daar zulke enthousiaste verhalen over gedaan, dat hij en zijn vrouw besloten hadden haar ook te vragen om te komen helpen. Ik heb hem het adres van hun eigen organisatie gegeven en hem aangeraden er nog eerst even over te denken. Hij is niet meer terug geweest. Dat is ook beter. Het is al eens gebeurd dat wij door de gemeente op de vingers getikt werden omdat wij in een gezin werkten dat

niet buitenkerkelijk was. We konden toen aantonen, dat deze mensen al drie jaar lid van Humanitas waren.

Ik heb niet zoveel contact met de omgeving, ik ben nogal op mezelf en heb het bovendien druk met de huishouding en het werk voor Humanitas. Maar ik vind het hier prettig wonen.

De weergave van al deze gesprekken, hoe openhartig ook gevoerd, kan slechts een oppervlakkig beeld geven van het leven en werken van onze leden in de Mijnstreek. Toch is het misschien wel goed dat onze lezers iets weten over de wel zeer bijzondere omstandigheden waaronder deze afdeling moet werken. In dit blad is een oproep geplaatst voor daadwerkelijke hulp. Morele steun is echter minstens evenveel waard.

Charley Loen